

Излази сваке недеље
на читавом табаку.

Дописи пишу се уред-
ништву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину 3 еор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

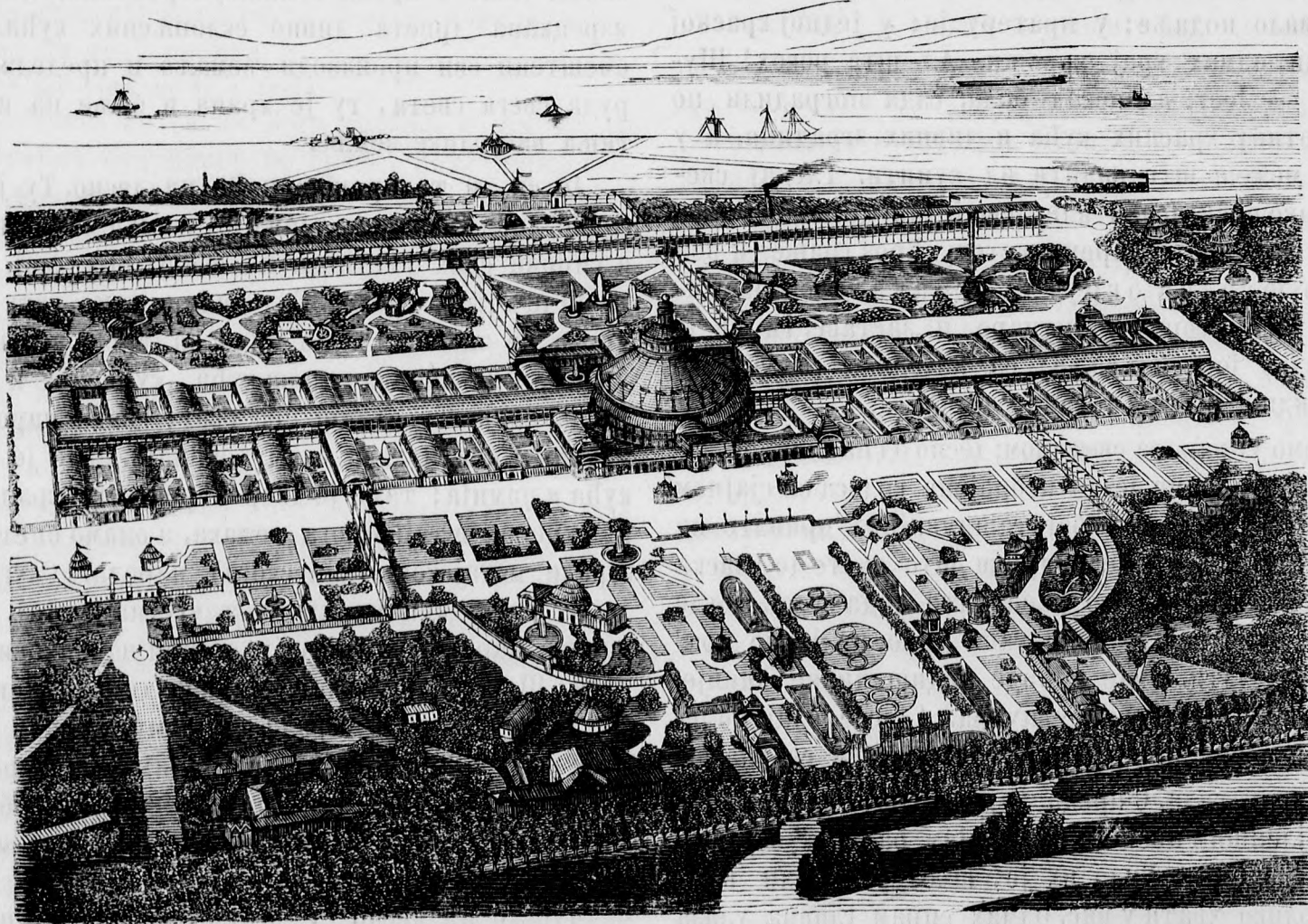
СЛИКЕ СА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У БЕЧУ.

I.

Знам да сте често чули или читали јесенас о
бечејој изложби? Био је Гре, попа, ил домин а можда
и који кнез, па не може да се наприповеда.

И не може боме! То је ваљало видети, па тек
да га онда схватиш. — Ми ћемо донети неколико
слика са те изложбе, да бар нешто и од прилике

бити, па слегли се са свију страна, да што изберу
и купе. Запамтиш добар еспап с вашара, па
ако ти устреба а ти ил чекаш вашар ил идеш по
њега. А је си ли био у школи кад се деца испи-
тују? Ту кажу све што знају, изнесу све што
су радили (писали, цртали, везли) па да виш

видите. Још ако вам усприповедимо што уз то, зна-
ћете бар толико, колико и други свет, што се ра-
забирао за њу. И то је доста. —

„Хајдмо на изложбу?“

А шта је то? — Био си ваљда на вашару? Је-
ли, ту су шатре и чатрље, ту ти је свакојаких за-
натлија и трговаца са свију страна, па изнели свој
еспап, те га нуде, а људи и жене знају да ће тога

како се детићу ил цурици вас род подичи, кад их
похвале и одаре. Сећаш ли се из наших старина,
где се наши јунаци са свију страна стицаху на
једно место, на рочишта јуначка, да се цилитају,
да скачу скока јуначкога и да се међу камена с
рамена? Који је најбољи јунак, тога западе хвала
васцелога света. Е то ти је и изложба: некакви ва-
шар, некакви испит; ал вашар из васцелога

света, а испит свију народа на земљи. Ту се надмећу јунаци у раду, јунаци у науци, јунаци у вештини. Ту изнаша сваки на свету што је вредно и необично а хоће да прода, ту излаже на видик сваки народ и сваки човек оно, чиме се мисли подичити. Или прода или не прода, ил га похвале ил не, ал увек му остаје да беше виђен у свету, а да је доста што га знају. Ту се људи, народи, предели и земље надмећу, који ће боље од кога, а је ли који надјачао, да како да му није заман: сваки га се сети, купује од њега, штуче га, хвали га.

А чиме се надмећу? Свачим, што је који кадар начинити, измислити, створити, уредити; а земља што је кадра родити, одхранити, усавршити.

Прошле године беше у Бечу, а пре Беча сетио се тога Париз и Лондон. И ван тих места било је тога, ал не тако величанствено. Излагаху се на видик поједине рукотворине ил производи којих предела, ал никада све, што је цела земља и што су сви људи кадри на видик изнети.

Хајде за мном да видиш како изгледа. Ал мо-рамо мало подаље; у пратеру је; у једној красној шумици одмах крај вароши. Ал шта рекох! Шумица? — Јест, ал некад била; сада поградили по њој стотину красних кућа и дивних зградаца, а у свакој можеш што видити ил купити. Гледај светину како врви. Један иде лево један десно, ал главна руља миче се према истоку. Кроз грађе ти већ провирује грдна округла зграда, а око ње дижу се разни торњеви, мунаре и заставе. Ти си је већ видео још из даље; са неколико сахата око Беча видиш њу и Стеванов торњ.

Идемо управо са светином; десно од нас широк за-сађен пут; а њима језде небројена колеса са сјајном господом и снадувеним богаташима. Њих привате на уласку слуге, а ти се радујеш што су те до уласка догурали, и што си умео распитати куда ваља. Погле ограду; само вешто изрецкано дрво, па је не мож' оком догледати. Овде и онде видиш дивне капије, а кроз њих куља свет у нутра. Ал све један по један. Има точак, па чим један уђе затвори се улазак.

Па види сада. С преда рајска башта са не броје-ним најлепшим цвећем, међу којим бајно жубори по гдекоји водомет. Било их је, што су мећали воду по неколико хвати у вис. Одмах спрам главна улаза на дуж њива огромно кубе, красно зграђено, а с десна и с лева протегле се силне спојене зграде и уз дуж и по преко. Хиљадама застава разних боја и земаља лепршају се око њих, а нада сваком златним словима означено, која је земљаместила благо своје унутра. Свет по вољи иде ил га у наслоњачама гурају слуге сад амо сад тамо. Не знаш у први мах куда да поћеш.

Ушао си одмах у среду, у то велико кубе. Засену ти очи има, чисто не мож' да верујеш да си на земљи, таквих лепота така сјаја и богатства. Одмах ти падне у очи на среди грдни водомет, што на хиљаду страна воду меће, и тако дивно праска, е мислиш анђели певају. Ту има ствари да их се не можеш нагледати, ал о њима ћемо рећи други пут. Сада да прођемо што је најглавније, да се бар упознамо с местом.

Под кубетом (ротундом) има ствари са свих страна, из целога света помештаних. Десно и лево иде у недоглед уз дуж опет огромна зграда а у накрст с њоме мање зграде. Ту су поређане државе и земља са благом својим.

Је ли то све прошао, прођи са страгатах зграда. Опет видиш сијасет других готово исто великих, исто дивних. С дна ти је грдна зграда, где су смештене машине свега света. Све раде. Ту се тка, ту се шије, везе, прави лед, штампана и т. д. а од хуке и горостаса силних машина чисто си се занео. Мало с преда гомила упоређених, лепих, од изрецкана дрвета дивно склопљених кућа. Ту су смештени сви производи земаља и предела. Ту је руда свега света, ту је храна и биље па и животиња васколике земље.

Је ли то прошао поћи на десно. Ту је опет грдно, дивно израђено здање и у њему смештене слике и епиви свих уметника на свету. Боже мој, далеко ти ли је дотерао човек. Кад видиш тамо каку слику, чисто не знаш да није живо, да ју је човек правно. Даље десно читава варош кућа, кућерака и колеба разна кроја. Ту видиш цео свет; сваки народ како у кући живи и каки су му обичаји. Овде је турска кућа и џамија; тамо је двор персискога краља; овде је кућерак штајерскога тежака, а онамо опет чудне зграде китајскога (кинескога) народа. Свугде има људи у тим кућама, па показују намештај, казују навике народне и продају ствари из њихових предела. Шарен ти је свет, чудни су ти људи и народи.

Десно у дну је зграда за шуму, дрва и занате што шумом живе. Ту ти је грдних јела и храстова, а красних ствари од дрвета. Има једно буре од 2000 акова а има један храст из Посавља од 30 и неколико хвати дужине.

Дубоко на десно су штале за марву. Опет тих чуда, таке разлике. Да видите оне волове, оне овце и оне пасме од свиња!

Куд год проћеш видиш што необично, куд год загледиш, видиш што никада ниси. Па зар то не користи и теби?

На често између тих зграда поређане су гости-јонице, где се једе и пије. Баш и у самим зградама можеш што окусити. И то је различно. Сад једеш

како Инглези, сада опет из мађарске кухине, сад те нуди Арап неким шербетом, а сад ти се умиљава Штајерка ил Баварка и слади ти пиво. Чудна ти је животиња, тај човек. Овде се научио овако, а тамо опет сасвим ино.

У крај свих стаза и путова свугде красне цвеће и чесме. Најлепши је ахмедов бунар. Ту је на једној чесми исцрпљена сва вештина источна и разкош јужних владара. Кинови крај стаза тако су верни природи да чисто мислиш е су живи створови.

ЗАБЛУДЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ У НАШИМ ПОСЛОВИЦАМА.

Од Ђорђа Мандровића, пароха пештанског.

(Наставак.)

Кога је Бог обележио од тога нека се сви клоне.

Да су сви они, које је Бог обележио т. ј. који су хроми, сакати, Ђорави и т. д., све сами непоштењаци и зликовци, од којих нам се чувати ваља, за то нам бар свагдашње искуство одвећ мало доказа пружа, и о истини наведене пословице мора се сваки сумњати, ко је научио, да људе без мржње и гњева оцењује. Ал' то ван сваке сумње стоји, да, кад би Бог све непоштењаке обележавати хтео, многи би и многи, који су данас срећни, да никаквог телесног недостатка немају, морали какво обележје на телу добити.

Ко је дао уста да ће и хлеба.

Није тако! Ко се на Бога ослања и сам се за своју срећну будућност не брине, може поред свеколике милости божје не само без хлеба, него и без проје остати. Једне године била је велика суша и један Мађар непрестано је свој купус залевао. Кад га је неко запитао; „хоће ли бити купуса“ одговорио му је овако: „Ко се није на Бога ослањао“ т. ј. ко је радио око купуса, ко га је марљиво залевао, „онај ће имати, а ко се на Бога ослањао“ т. ј. ко је чекао кишу, „тај неће имати.“ Тако је! Нисмо ми као „птице небесне, које ни сеју ни жњу ни сабирају у житницу, па их ипак отац небесни храни.“ Њима није дао Бог ни разума ни руку, па право је, да се сам за њих брине. А нама је дао и једно и друго, па за то с правом може искати, да се сами „у зноју лица свога“ за своја уста постарамо.

Ко нема среће, боље да нема ни дана.

Често се сусретамо с људма, који веле, да су не знам како мучили се и радили, но залуду; јер они немају среће, њима не да Бог.

Они дакле желе рећи, да је њиховој несрећи неко други крив, а не они сами. То разумем. Човеку је много лакше, кад одговорност за своју несрећу на другом баца. Но они се варају. Нити је њима срећа крива, нити Бог. „Божја рука увек је пуна и отворена“ веле Немци, а наши стари рекоше: „Ко ради, Бог не брани,“ „Бог је стари давалац,“ „Бог помаже, али нема коме,“ „многи човек није назадан Богом, но собом.“ Они су радили!

Ма да ли су радили онолико, колико су требали и онако, као што су требали радити? Нису ли на против мало радили, па и то мало наопако и сакато?

Добро је рекао наш спаситељ: „ко има (т. ј. памети), да ће му се и сувише ће имати, а ко нема, одузеће му се и оно, што мисли да има“. И мудри Латин Марцијал добро је рекао:

„Увек ћеш бити сиромаш, ако си друже сиромаш!
Данас даје се богатство богатом тек“

Даје Бог „и шаком и капом,“ али да боме само онеме, који у глави има и на себе и своју дадиљу као што ваља пази. Најпаветнијем и највреднијем он најрадије и највише помаже. Почнимо само паметније и марљивије радити, па ћемо се уверити, да и нама не ће свога благослова ускратити. Да објасним то једним примером!

Ти н. пр. ниси твоју по велику башту код куће напустио, да по њој коровина расте, као што многа непаметна браћа раде; ти си је лепим воћем засадио, да не би морао у јесен новац и храну за воће да издајеш. Али ево јада! Једно је дрво у цвету озебло, а друго је цветало и род се приметно, ма касније је отпао, и ти си поред све муке опет остао без воћа. Бадава, рећи ћеш „коме Бог среће није дао онеме је ковач не може сковати.“ Но мислиш ли ти, да си све учинио, што си требао да учиниш? Ниси! Да си ти с почетком месеца фебруара, кад је земља још смрзнута, помећао око твојих воћака леда и ђубретом га покрио, не би оне тако рано и у невреме кренуле и цветале, ти би чекао време, кад си од мраза сигуран, па би онда уклонио лед и оне би тек онда кренуле и цветале. И оним воћкама, којима је касније цвет и род отпао, требао си у помоћ да притечеш. Род с воћке за то је отпао, што је земља око ње ослабила и није имала снаге, да га отхрани. Око таквих воћака требао си јарчиће да ископаш и да их с размућеном крављом балегом залијеш. Тиме би се земља оснажила и приметно род отхранила би.

Из тог можемо увидети, да томе није срећа крива па ни Бог, што нам гдекоји посао као што

ваља не иде, но да је томе поглавити узрок наше незнање. „Срећа је путник, рекао је Шпањолски писац Хуарт, који долази и одлази; ко паметно с њоме поступа, може је дуже задржати, а ко не уме с њоме да се нађе, томе леђа окрене. Ко је

паметан, тај је срећан; само непаметни људи већином су несрећни.“ Добро је рекао и славни Немац Гете: „Ми наше стање приписујемо час Богу час Ђаволу, а немамо право ни у једном ни у другом случају. У нама самима лежи загонетка.“

КАКО СЕ МОЖЕ ВИНОГРАД САЧУВАТИ ОД МРАЗА.

I. Отворено писмо.

ПОШТОВАНОМ ЧИТАОЦУ „ГЛАСА НАРОДА.“

Ви сте изволели питати, дали има помоћи против мраза. На ваше питање одговарамо вам ево јавно, како би се нашим одговором могли користити сви читаоци овога листа.

Против мраза имаде помоћи; и што је исто тако важно, лек од мраза није скуп.

Ко хоће да сачува свој виноград, башту и т. д. од мраза, нека се влада по овоме, што ћемо препоручити, а што је по уверавању људи, који су се сами о томе уверили, увек помогло.

Пре свега ваља сваки земљерадник да набави плеве. Плеву ваља у винограду, ил' у башти према фигури, форми земљишта у пластићима све у промеру од осам стопа разредити тако, да су пластићи по прилици седам хвати раздалеко. С плевом се може помешати маховине, пиљевине, па и суха корења. Три толика и тако размакнута пластића могу сачувати од мраза једно и две трећине јутра (јутро по 1600 квадратних хвати.)

По овом је лако израчунати колико пластића плеве долазе на веће просторе. Ако је виноград на прилигу два јутра ил' нешто преко тога, онда су нужна четири пластића; на три јутра долазе пет до шест пластића и т. д.

Ти пластићи ваља да стоје у винограду у приправности.

За тим је нуждан термометар. То је справа, којом се мери топлота. Термометар је танка стаклена цев са куглом на дну. У кугли, а од чести и у цеви налази се жива. Та жива час се стеже, час опет разтеже, како се кад топлота мења на ниже, или више. Тиме стоји она кад ниже, кад више у цеви. Да би се могла по живи тачно знати топлота ваздушна, урезани су у цев бројеви, са којих се чита та топлота. Нула (0) на цеви значи најмању хладноћу, на којој се вода смрзне. Бројеви над нулом значе градове топлоте; бројеви испод нуле, градове хладноће. Ти бројеви су обично означени овако: над нулом стоји најпре 10, за тим 20, 30 и т. д. испод нуле тако исто; или су над нулом, и испод нуле поређани бројеви од пет до пет, као 0, 5, 10, 15 и т. д. Простор између свака два броја н. пр. између 0 и 10 подељен је цртицама

у десет једнаких чести, које представљају по реду бројеве између 0 и 10, дакле 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. Стоји ли дакле жива до четврте цртице над нулом, то значи, да је четири града топлоте. Стоји ли до 10 над нулом, то значи да је десет гради топлоте. Исто је тако у првом случају четири а у другом десет гради хладноће, ако жива стоји на тим бројевима испод нуле.

Термометар се може добити по варошима у свакој оптичној радњи, т. ј. у радњи, где се продају наочаре и друга урађена стакла. Цена му је различна, али се за 150 нов. може купити леп и добар термометар. Сувише малени термометри, што се продају за неколико десетака, обично не ваљају, за то их не треба ни куповати.

Јесмо ли се тако побринули за пластиће плеве у винограду и за термометар, онда смо се сигурно наоружали противу мраза. Термометар ће показати, када прети опасност, плева ће да се сукоби са душманином младога, нежнога биља, и да га сузбије.

Ако је облачно, или ако је приличан ветрић и време сухо: није се мраза бојати. Ал' ако је ноћ ведро, а при том тихо, ил' што је јон горе, слаба промаха, а особито ако је пре тога обдан или с вечера киша пала: онда је мраз сигуран, и онда ваља особито сат, два пред свитањем па до самог сванутка бити на опрезу.

Да термометар покаже на длаку топлоту ваздуха близу земље, где се чокоће налази, ваља га обесити тако, да је изнад земље по прилици као највише чокоће, — па га мотрити. Како жива падне испод једног града топлоте, дакле близу нуле, одмах ваља запалити пластиће. Дим, што кроз то постаје, пењаће се доникле у висину, али ће за тим због хладноће пасти натраг на земљу, и тамо обвити чокоће као огртач, и сачувати га од мраза. Ватру ваља постицати и подржавати по потреби. То ће опет покасти термометар. Кад се жива дигне над нулом близу једног града топлоте, онда је даље горење сувишно, и ватра се може, да не горе узалуд, угасити. Почне ли пак жива на ново падати, и спусти се као и пређе, онда ваља пластиће на ново запалити. —

Често бива, да лака промаха односи дим са винограда, који се хоће паљењем плевe да спасе, те се тако спасе туђ виноград, дочим онога мраз од чести, а можда и са свим спржи. То ће учинити, да ће се многи ратосиљати паљене плевe и пустити виноград, као и до сада „на божију вересију.“

Али и томе има лека. Та бар онде, где се ради о материјалној користи више људи, ваљало би да се сложе суседи у виноградима и баштама у заједничкој обрани противу општег душманина — мрaза. Кад би сваки у своме винограду плеву па-

лио, сачувани би били сви суседни виногради, ма било и промахе. Најбоље би било да и гориво набаве на заједнички трошак; тако би их стало јевтиније а могли би се онда у стражарењу мењати.

Кад узмемо у обзир, да имаде крајева, у којима наш народ живи искључиво или понајвише од винограда, да му је дакле виноград живот и нада: онда би била и грехота и срамота, кад би допустио, да му са нехатости мраз обере винограде, и тиме му одузме једино, ил' главно средство за живот.

△.

С В И Л О Д Е Л С Т В О.

Ова је полезна струка негда знатно код нашег народа напредовала, на против од више година савсим је напуштена, нарочито у нашим крајевима, као: у Срему, Бачкој и Банату, баш у оним странама, где се наш народ у знатној количини налази, у оним, где је са разним елементима опкољен, где би се имао јуначки држати, да својим имањем непосредне. С тога је зло, што је ово средство напуштено, које би нашем народу без великог труда, доста хасне допринети могло.

Посао око свилене бубе обично 5—6 недеља траје, за које се време леп новац побрати може; без улагања и каквог капитала, до једино оног, који се за семе бубино изда. Овај се посао у оно годишње доба врши, кад је земљеделац врло мало са пољским пословима оптерећен. Посао је такови, који, је за сваког прикладан, а нарочито за старце и старице, који ни за какви други посао способни нису, до једино за овај. Овај лагани посао човеку на најлакши начин новац у кућу у оно доба године донесе, кад је скоро за сваког земљеделца и осталог поседника без разлике нуждан и потребан — као из неба. У оно доба године, кад му се сва рана и остали производи измакоше, ипак има откуда најважније кућевне трошкове да подмири.

На против данас је принуђен кућни старешина све оно из кућнег дохотка набављати, што му је онда као поклон од држања свилених буба долазило. Сад се ни од куда с друге стране нема, него или вола за рог, коња за улар и т. д. пак на вашар, да кућне трошкове подмирити може, што би му све у потпуном броју у кући остати могло. Овде наш народ хиљадама губи. Наш је народ ову струку тако занемарио, да се описати неда. Особито кад помислимо на негдашње свиларе у Иригу, Ст. Павови и Вуковару, где се златан новац заслуживао.

Сад пак кад године једна за другом нерађају, нити плода доносе, подиже се сваки даном све већа мода и ношња, а нарочито код женскиња, но-

и ту неби се врло много замерало, само кад би се посао око свилене бубе опет прихватити хтео. И то ма у пола, као што се у Талијанској и Францеској исти са највећом вољом врши.

И ова невоља наш народ доста по одавно гони, а та је што имаде крајева, у којима наш народ живи, где јако од поплаве страда; има и таквих, где му и велика суша наудити може. За то му је потребно, да се и разним струкама занима, како би се само користити могао, и како би своју милу породицу од разне патње избавити могао.

Од оног времена, како свилоделство наш народ напусти, опажа се и то, да су нам красни друмови сада голи, који су онда са дивним дудовима засађени били; напротив данас се само још по нека багрена налази, изузимајући неколико друмова. Дакле од како је свилоделство напуштено, од тога се времена и дудови престаше садити. Лиши се и путник свога лада, који му је за одмор служио; а лиши се и свако створење божије оног мирисавог ваздуха, који му је у природи питао и срце и душу.

Наш народни сабор такође имао је пред очима при уређивању народних школа и то, да се свиларство у нар. школама предаје. Народни учитељи науку ту предаваће само теоретично, а никако практично, с тога што при школском здању таквих одаја нема, где би се ученицима и практично показати могло.

Пролећно време наступа, у које се посао око свилоделства предузети има; с тога се нашим штованим старешинама топло препоручује, не пропусти својој младежи овај општекористан рад препоручити, како би се лакше и без сваког труда до знатне награде доћи могло.

Родитељима у дужност спада своју младеж на добар пут изводити, с тога у пуној нади држим, да ће и дотични својој младежи овај полезни рад препоручити.

У Н. Сланкамену.

М. Бизумић, учитељ.

ХАЈДМО У ВИТЛЕЈЕМ.

Из старих времена успомена на божић.

(Свршетак.)

За знак заклетве диже Турчин руку бради и челу. Да је ужасна истина лежала у тој грозној претњи, сваки је био уверен, јер Турци беху у Угарској познати као крвници. Уз то је неколико робова на једној страни дворишта ударало читав ред колаца, други опет градише од разне дрварије велико зграиште, докле трећи подигоше гомилу од свилених бесица, пуних жутих дуката баш како је беглербег казао. А да се беглербегова свака обистини дотераше Татари са свију крајева села ситну нејач, што је по заповести Јусуфовой свуда похваташе, што је из заклона, из колевке, из наручја матера истргоше. Донесоме саму децу јер знадоше да ће родитељи и сами доћи. Тако је и било: све се село слегло са кукањем и са плачем. Мајке нехтедоше дати деце своје, ал немогоше одолети сили, људи немогоше избавити пород свој, јер је наоружаних душмана и сувише. Буктиње горе, њихова светлост показује страховит приказ. Свештеник те општине, поп Ђира, обрати се беглербегу и рече:

— Ја неznam о чему ћеш ти моћи одговарати пред твојим богом по науци твога пророка, али то знам да је наш господ и учитељ говорио: Пустите децу мени. Како би се дакле један од нас и једне длаке на глави нашиног сина дотакнуо? Ако се детету зло догодило, то је од бога. Допусти ми да се богу помолим; да чува сина твога господара, као што чува сваког мог парохијана. И паде на колена попа и сав народ.

Рањљивени беглербег стиснуо песнице и даде знак неколиким робовима да буктињама запале зграиште. И како пламен у вис дижући се јасно засветли, свану и њему, као што он мишљаше, добра мисао у глави. Старац је — говораше Турчин у себи — окорели нитков, не помаже томе претња и обећавање, јер зна тај врло добро да ако дете изда, да је ухваћен, и да га нечека тада ни ферман, ни печат, ни злато, већ колац за јамачно. Мора бити да многи за ту тајну знају, па један ће се од њих ваљда морати издати у ужасном страху. Према томе скројио је план. Уђе међу плачућу и лелечућу децу и онако насумце зграби око појаса једно дете од седам година и подиже га горе у висину.

— Чије је ово дете? повиче. Попа погледа дете, које се престрављено превијало под жељезном руком турчиновом, и дркћући рече: дете је моје.

— Нудер гледајте амо, повиче Јусуф-бег. Овако ћу једно за другим, докле се који од вас не нађе да је вољан своју крв искупити тиме, што ће касти камо сте нашиног сина дели! И пође ближе ватри

да дете у пламен баца. У онај пар, кад прође поред паше, који је као окамењен гледао, шта се збива, тргне се паша, хити ханџар од себе, стане на пут Јусуфу и зграби дете с обема рукама.

— Гледај Јусуфе, муцао је паша, а изгледаше као луд. Зачуђено загледа се беглербег мало боље у дете и шчепа га за прса. Велика драгоценост амајлија висила је ту на златном ланцу детету о врату. Обојица познаше амајлију, што ју је Хусејин увек о врату носио.

Јусуф-бег побледи јер мишљаше да је дете већ убијено, тргне дете себи, појури попи и бесно повиче:

— Исето ђаурско! Хоћеш ли још лагати да ниси убио нашиног сина, кад ти ево твој паклени пород детињу драгоценост о врату носи.

Зачуђен попа гледаше амајлију и ђипи.

— Беже, рече, наглост и љутина не воде цељи! Одреш ми руке и удали се да ја са дететом говорим, па ћемо чути где је нашин син остао.

— Учини му по вољи, Јусуфе, повиче Казим-паша и сам расече једек, којим понове руке леђима привезане беху. Попа седне на један камен, узме сина на крило, и миловао га је по глави, да дете умири, јер оно беше ван себе од страха и ужаса. Подуже му је говорио док се дете умирило, тад ће га запитати:

— Откуд ти, сине, тај лепо ланац?

— Од једног малог турског детета.

Попин је глас дрхтао, кад га је даље питао:

— Где си видио то турско дете и шта би с њиме? Живот или смрт целе општине висио је о уснама детињим.

О Божићу је обичај да се деца обуку као Ирод, и она три цара, што се Христу поклонили, те носећи звезду или вертеп, који негде и Витлејем зову, иду још на бадњи дан од куће до куће, па у песмама и дијалозима представљају све догађаје из живота Христовог. Звезда се начини од шарена папира, унутри се упали свећа, и згодно се може окретати, хоће да покаже мудрацима са истока пут новорођеном детету. Читав драмат представљају ти звездаши, вертепаши, коринђаши или како их где зову.

Кад су данас — приповеда попин син — са звездом по селу ишли, хтедоше и ове године, е'о и досад што су, старог Аксентија обрадовати, па му покасти звезду, која је ове године здраво лена била. Те тако се они лепо упутише пут врбака, колеби чича Аксентија (а то је био старац, што је децу врло радо имао, а живио је усамљен у својој ко-

лебици по сахата далеко од села овце чувајући и рибу ловећи). Још нису из села ни изашли били, а ето ти им из ове куће малог Турчина, који њихову лепу звезду још из далека опазио беше, придружи се њима, и догле им није дао мира, докле му попин син не даде звезду да је он носи, а зато му је мали Турчин онај златан ланац дао. Пошто су отпевали песме код чича Аксентија, и он их лепо даривао, хтедоше кући, ал мали се Турчин никако не може раставити од звезде, и витлејема, и деца се мораше и без звезде и сама кући вратити. Али је чича Аксентије рекао, да ће он малог странца донети кући, кад у поноћ на јутрење у село дође.

Попа спусти дете на земљу, скочи и повиче:

„Хајд'мо у Витлејем! Седај на коња, памо, ја ћу те одвести твоме детету!“

Коњи се задували на ладној зимској ноћи, кад до рибареве колебице догреше.

„И они хитно дођоше и нађоше . . . детенце где у јаслима лежи“ приповеда еванђеље.

И збиља у јаслима, из којих козе чича Аксентија обично једоше, лежао је на гомилици сена мали Хусејин, држећи у руци велику звезду, коју је у промену добио, и слатко је спавао. Уз њега је седио стари Аксентије и подстицао је ватру да само топло у колеби буде.

Велика радост беше у селу и с великом побожношћу прославише сељани јутрење први дан Божића. А Казим-паша подели оне кесе, што у авлији на гомили лежаху, међу сељане, у накнаду за штету, што им његови гавазии и Татари учинише. Чича Аксентији купи лепу кућу у селу, а његову колебу поруши и на том месту подигне цамију, која се после Турака претвори у хришћанску црквицу и до данашњег се дана „црквица Витлејем“ зове.

Посрбио Ј.

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Наши крајеви.

Нови Сад 20. марта

(Угарска.) У званичном листу обнародована су царска ручна писма, којима се именују министри, као што у прошлом броју јависмо. Нови министри приказали су се већ и сабору, и сада ваља да отпочну тешко дело уређења државног. Кад се узме у обзир, како траљаво стоје унутарње јавне ствари Угарске, како је постао министарство и из којих је људи састављено; онда се без многог оклевања може прорећи, да садање министарство са уређењем државних ствари Угарске неће много боље проћи од министарства, којег је заменило.

Као што је познато, налазе се у новом министарству само три нова члана: председник министарству Бито, министар финансија Гици и министар трговине и обрта, Бартал. Ако се је дакле од новог министарства чему надати, то су ове три особе, које би могле ту наду оправдати; јер остали министри нити ће бити бољи, ни гори, но што су у претходњем министарству били. Да их видимо редом.

Бито је постао председником министарства са свим случајно. Само за то, што Славији, коме је круна поверила, да по ново састави министарство, не пође за руком приволети знатнијих чланова саборских, да се приме министарских листница, и што је тиме тако рећи неколико дана земља без праве владе била: постао је Бито министром председником. Бито није за цело бољи од свога претходника, Славија — и уздати се, да ће Бито поправити стање земље, значи: молити се свецу, који не помаже. — Што се тиче Бартала, за њега веле, да је човек способан; али већ сама пошта, на којој се налази, така је, да ће са ње једва што моћи допринети уређењу државних ствари. Остаје још Гици. Гици је био вођа странке на сабору, а то је довољна сведоџба његове способности. У њега се највише Мађари и уздају. Истина, Гици познаје кроз садање стање ствари у Угарској. Као посланик упирао је он често прст на ране,

што су се расуле по државном телу Угарске. Најдубља и најопаснија од тих рана јесу државне финансије. Ту рану хоће Гици да лечи. Али како? Као посланик није Гици никада изишао јасним предлогом, како да се поправе државне финансије. Сигурно није ћутао за то, што је знао томе пута и начина. Гици је и сада као министар обећао сабору, да ће му бити главна брига, да доведе у ред финансиске ствари; али ии сада још не рече, како мисли своју намеру извршити. С тога је оправдана сумња, да Гици неће уредити државних финансија. Али и осим тога, нека би Гици знао начина томе, неће га моћи извести за то, што би тај начин морао бити противан досадањем, који је земљу скоро упропастио; а онда би у сабору, па и у министарству морао имати уза се већину — не ову, коју данас има, т. ј. не десничаре, који су земљу довели до тога, него већину, коју не би сопствена кривица уздржавала, да свом снагом настане око тог озбиљнога посла. Гици ће дакле покушати да ради, а докле ће у том раду дотерати, уверићемо се скорим.

Једно је пак што свакако стоји, а то је: да се држава може уредити, да се може од новчане па и друге пропасти спасти само тако, ако се промени у целости овај садањи начин управе, који је земљу и довео до понора материјалне пропасти. Како ће пак ово министарство само наставити досадањи начин управе, а како с друге стране уређење државних ствари не трпи одлагања, то су овоме министарству дани избројани.

Одбор из 21 члана, што га је пештански сабор изаслао, да, као што се с подсмехом говорило, изнађе камен мудрости, т. ј. да изнађе начин, како да се доскочи траљавом стању државних финансија, свршио је ових дана свој посао на чудноват начин. Одбор тај беше изаслао из своје средине ужи одбор из девет чланова, да овај зготови предлоге у тој ствари, пак да их поднесе потпуном одбору на претресање. Ужи одбор зготовио је предлоге и поднео их ширем одбору, који, место да их узме претресање, закључи, да их и непрочитане поднесе сабору. Сабор их је опет уступио влади, која сада може с њима чинити, што јој је воља. Тако што може се догодити само у саборисању мађарском.

Ако игде, а оно за цело овде може се рећи: „Напрегоше се брда, роди се миш.“ Из целога поступка у овој ствари види се, да је сабор не за то, што би хтео да поправи траљаво стање земаљских финансија, изаслао одбор из двадесет и једног члана; него за то, да сруши само Славија, председника пређашњем министарству, изричући му тиме муком неповерење. Још само неколико таквих појава у пештанском сабору, па с богом скупштински животе мађарски! —

Сабор се одгодио због ускршњих празника до 8. априла.

Делегације аустроугарске састаће се у Пешти 8. априла. Сваке године на име састају се на изменце у Бечу и у Пешти изасланства државних сабора у Бечу и у Пешти ради саветовања о заједничким стварима, као што су: општи војнички прорачун, спољна политика и т. д. Оба изасланства броје свако за себе 60 чланова, од којих долазе по 40 на заступничку, а по 20 на господску кућу . . . У угарско изасланство изабрани су 5 хрватских посланика на угарском сабору.

Избор посланика у Панчеву; што је почео 14. свршио се 17 марта у зору. Гласало је свега 8003 бирача. Од њих дадохе свој глас 4961 за Полита-Десанчића, а 3042 за Стојачковића, међу овима свега четрдесет Срба, и то по највише званичника. Полит је дакле победио већином од 1919 гласова. — Радости и весељу не беше краја; у сјајним депутацијама, баквади, банкету, селу, осветљењу и т. д. дао је народ своме тошлом народном осећању одушке . . . Живили Панчевци и сви бирачи, живио др. Мих. Полит-Десанчић, посланик панчевачког изборног среза!

(Србија.) Новине јављају, да је ипак порта пристала да се споји турска жељезница са српском на Морави, као што је то Србија желела. Кажу, да је тако наредио сам султан мимо вољу великог везира. Међу тим видићемо.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Стање заната у Новоме Саду.) У вароши Новоме Саду, која броји до 20000 становника, има 50 разних заната са 451 занатлијом, 511 занатлијских помоћника и 256 шегрта. Од занатлија има ципелара 51; чизмара 42; кројача 39; столара 30; ковача 22; ћурчија и пекара по 20; кобасичара (сланинара) 17; бравара 14; палучара 13; месара и колара по 11; задара, бачвара и опанчара по 10; лимара и рибара по 9; дунђера 8; колачара, чарапара и казанџија по 7; стругара 6; ременара, лончара, сапунџија и тапетара по 5; пеширџија, ужара, књиговезаца, стаклара и ножара по 4; рукавичара, седлара, каменорезаца, посластичара и гомбара по 3; табака, кабаничара, сајџија, асурџија (који кошареве плету,) пушкара, чешљара, ватаџија (који вату праве,) четкара и ситара по 2; тикача, молера, стригара (који чоју стрижу, углађују,) јорганџија и лулара по 1. Осим ових има трговаца, који стакла, камење и коже продају и који би се по томе пре међу стакларе, каменаре и кожаре уврстити могли. Од свију занатлија удружене су само сапунџије и од чести кројачи.

Поред овде споменутих заната и занатлија има још две штампарије; три парна млина, више воденица, сувача и ветрењача; две кречане; више циглана; и више фабрика, у којима се сирће, ракија и розолија прави.

(Седнице духовне конзисторије) у архидијезеци биће у ове дане: 21. марта, 18. априла, 23. маја, 27. јуна, 18. јула, 22. августа, 19. септембра; а 1875 биће 16. јануара, 13. фебруара и 10. марта.

(Ана Јанковић.) 105 година стара, умрла је ових дана овде у варошкој болници.

(Саживање лешина.) У данашњем друштву заподео се на више места бој против једне старе установе: против закопавања у земљу мртваца. Пијетет (побожно поштовање) према покојнику увек је снажно помагао предрасудама па и ова поправка у друштвеном животу тешко да неће у предрасуди на отпор наићи. Општине знатних места као што је Беч, Грац, Хамбург, више крајева Швајцарске живо се заузимају за саживање лешина: јер је доказано да је за здравље ужасно штетљива близина силних и великих гробља; са економског гледишта је такође корисније: јер осим што се земља, гробљу намењена, на друге цели употребити може, отпада и онај силни трошак око сахране, који је особито код нашег народа у моди: ту су звона, ту рипиде, ту покров и мараме, ту параде и еванђеља, па онда лађе и шест недеља, па по године и година покојнику. Учени свештеници, који говорише на великом збору, који се рад тога у Швајцарској држао, доказаше да је и са верозаконског гледишта оправдано саживање, доказивали су да и морал не пати тиме: јер је много светији спомен човеку кутијица покојниковог пепела него побусени гроб, у коме се гује у остатцима покојниковим легу: та тела нестане, те нестане. У Италији, предложи ће се та ствар сабору па да је овај за целу земљу усвоји. Ето како човечанство иде колом наоколо: заравно смо се снази паре кад се изнађе а данас се тврди, да су за њу стари народи пре три хиљаде година знали. И барутом се још Инђани стари служилише. Па и мртваце су стари културни народи саживали.

(Дуговечна породица.) У Паризу славио јенеки Валдек ових дана 109. годину свога живота. Деда му живео је 162 год., а он је већ двадесет први у породици, који је преживео стотиниту годину.

НОВА ШКОЛСКА КЊИГА.

Ушла је у штампу а до који дан ће изићи нова школска књига:

Права и дужности угарских грађана

ПО НАЈНОВИМ ИЗВОДИМА

НАПИСАО **Стеван В. Поповић**

школ. референт.

Књигу ову, која је намењена ученицима старијих разреда, написао је писац по позиву епар. школ. одбора бачкога. Цена јој је **15 новч.** Продавцима уступамо 30% рибата, с тим да они подмире поштарину за пакете. Шиље се за готово или per Post-Nachnahme.

Да се можемо равнати колико ћемо примерака штампати, молимо да се наручбине за 14 дана пријаве. **Новци и наручбине шаљу се на А. Пајевића фактора нар. штампарије у Н. Сад,** који ће књиге наручбонима разаслати.

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. М. Косовцу, Меленци. Примили смо 6 фор. као предплату за четир ваша уписника.

Г. А. Нинчићу, Јагодина. Од 5-ог броја посласмо све за Вас и остала три уписника. Прва четир броја добићете накнадно за кратко време док се прештапају. На остале приметбе одговоримо доцније.

Г. Вл. Марковићу, Митровица. Примили смо 4 фор. и тако је као што велите.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА ОРПОКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: **Владан Арсенијевић.**